

Lieta C-63/24 [Galte]ⁱ

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2024. gada 26. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Lietuva)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 24. janvāris

Prasītājs pirmajā instancē un apelācijas sūdzības iesniedzējs:

K.L.

Atbildētājs pirmajā instancē un otrs lietas dalībnieks:

Migrācijas departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

[..]

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

(LIETUVAS AUGSTĀKĀ ADMINISTRATĪVĀ TIESA)

RĪKOJUMS

2024. gada 24. janvārī

[..]

Lietuvas Augstākās administratīvās tiesas palāta paplašinātā sastāvā [..] [tiesas sastāvs]

tiesas sēdē apelācijas rakstveida procesā ir izskatījusi administratīvo lietu par apelācijas sūdzību, ko apelācijas sūdzības iesniedzējs K. L. iesniedzis par *Vilniaus apygardos administracinis teismas* (Viļņas Administratīvā apgabaltiesa, Lietuva) 2023. gada 30. marta spriedumu administratīvajā lietā par [minētās] apelācijas

ⁱ Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

sūdzības iesniedzēja [...] prasību pret atbildētāju – *Migrācijas departamenta priekšnieku Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas Migrācijas departamentu* – par tā lēmuma atcelšanu un lūgumu izdot tam rīkojumu veikt konkrētas darbības.

Tiesnešu palāta paplašinātā sastāvā

ir konstatējusi:

I.

- 1 Izskatāmās lietas priekšmets ir strīds starp apelācijas sūdzības iesniedzēju K. L. (turpmāk tekstā – “apelācijas sūdzības iesniedzējs”) un atbildētāju – Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas Migrācijas departamentu (turpmāk tekstā – “atbildētājs” vai “departaments”) – par to, vai atbildētāja 2023. gada 16. janvāra lēmuma [...] (turpmāk tekstā – “lēmums”) daļa, ar kuru tika nolemts nepiešķirt apelācijas sūdzības iesniedzējam patvērumu Lietuvas Republikā, bija tiesiska un pamatota.

Atbilstošās tiesību normas. Starptautiskās tiesības.

- 2 1951. gada 28. jūlijā Ženēvā parakstītā Konvencija par bēgļa statusu (Apvienoto Nāciju Organizācijas līgumu krājums, 189. sēj., 150. lpp., Nr. 2545 (1954), turpmāk tekstā – “Ženēvas konvencija”), kas stājusies spēkā 1954. gada 22. aprīlī. Šī konvencija ir papildināta ar 1967. gada 31. janvārī Ņujorkā noslēgto Protokolu par bēgļa statusu (turpmāk tekstā – “Protokols”), kas stājies spēkā 1967. gada 4. oktobrī.
- 3 Ženēvas konvencijas preambulā ir norādīts, ka Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos (turpmāk tekstā – “UNHCR”) uzdevums ir uzraudzīt to starptautisko konvenciju piemērošanu, ar kurām tiek nodrošināta bēgļu aizsardzība, un ir paredzēts, ka valstis apņemas sadarboties ar UNHCR, tam veicot savus uzdevumus, un jo īpaši atvieglot viņa uzdevumu uzraudzīt attiecīgo tiesību aktu piemērošanu.
- 4 Ženēvas konvencijas 1. panta F punkta b) apakšpunktā noteikts, ka šīs konvencijas noteikumi neattiecas uz personu, par kuru ir nopietni iemesli uzskatīt, ka tā ir izdarījusi nopietnu nepolitisku noziegumu ārpus patvēruma valsts pirms uzņemšanas šajā valstī par bēgli.
- 5 Saskaņā ar Ženēvas konvencijas 33. panta 1. punktu neviena dalībvalsts nekādā gadījumā neizraida vai neatgriež bēgli uz tās valsts robežu, kuras teritorijā viņa dzīvība un brīvība ir apdraudēta sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību vai piederību pie kādas īpašas sociālās grupas vai sakarā ar viņa politiskajiem uzskatiem.

Atbilstošās tiesību normas. Savienības tiesības.

- 6 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (turpmāk tekstā – “Direktīva 2011/95/ES”) 4. apsvērumā ir noteikts, ka Ženēvas konvencija un protokols veido pamatu bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskajam režīmam.
- 7 Direktīvas 2011/95/ES 16. apsvērumā ir noteikts, ka šī direktīva respektē pamattiesības un ievēro principus, kas jo īpaši atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Šī direktīva jo īpaši cenšas nodrošināt, ka pilnībā tiek respektēta cilvēka cieņa un patvēruma pieteikuma iesniedzēja un viņu pavadošo ģimenes locekļu tiesības uz patvērumu, un veicināt minētās Hartas 1., 7., 11., 14., 15., 16., 18., 21., 24., 34. un 35. panta piemērošanu, un tādēļ tā būtu attiecīgi jāīsteno.
- 8 Saskaņā ar Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunktu trešās valsts valstspiederīgos vai bezvalstniekus izslēdz no to personu loka, kas atzītas par bēgļiem, ja ir nopietni iemesli uzskatīt, ka viņš pirms viņš tika uzņemts kā bēglis ir ārpus patvēruma valsts izdarījis smagu nepolitisku noziegumu; tas nozīmē laiku, kad izdota uzturēšanās atļauja, pamatojoties uz bēgļa statusa piešķiršanu; īpaši nežēlīgas darbības, pat ja tās veiktas šķietami politisku mērķu vārdā, var atzīt par smagiem nepolitiskiem noziegumiem.
- 9 Direktīvas 2011/95/ES 21. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstīm ir jāievēro neizraidīšanas princips saskaņā ar to starptautiskajām saistībām.
- 10 Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pantā ir noteikts, ka patvēruma tiesības garantē, ievērojot noteikumus, kas ietverti 1951. gada 28. jūlija Ženēvas Konvencijā par bēgļu statusu un 1967. gada 31. janvāra Protokolā par bēgļu statusu, kā arī saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienību un Līgumu par Eiropas Savienības darbību.

Atbilstošās tiesību normas. Valsts tiesības.

- 11 *Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties* (Lietuvas Republikas Likums par ārvalstnieku juridisko statusu; turpmāk tekstā – “likums”) 86. panta 1. punktā noteikts, ka “bēgļa statusu piešķir patvēruma meklētājam, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, piederības kādai noteiktai sociālai grupai vai politisko uzskatu dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, un kas nespēj vai baidās pieņemt minētās valsts aizsardzību, vai bezvalstniekam, kas, atrazdamies ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, to pašu iepriekš minēto iemeslu dēļ nespēj vai baidās tajā atgriezties, ja uz viņu neattiecas šā likuma 88. panta 1. un 2. punktā noteiktie izslēgšanas iemesli”.

- 12 Likuma 88. panta 2. punkta 3. apakšpunktā noteikts, ka “patvēruma meklētājam, kurš atbilst šā likuma 86. panta 1. punktā noteiktajiem kritērijiem, bēgļa statusu nepiešķir, ja ir nopietni iemesli uzskatīt, ka pirms ieceļošanas Lietuvas Republikā viņš ir izdarījis smagu nepolitisku noziegumu (īpaši nežēlīgas darbības, pat ja tās veiktas šķietami politisku mērķu vārdā, var atzīt par smagiem nepolitiskiem noziegumiem) vai ir atzīts par vainīgu darbībās, kas ir pretrunā Apvienoto Nāciju Organizācijas mērķiem un principiem, vai ir kūdījis vai citādi piedalījies šādu noziegumu vai šādu darbību izdarīšanā”.
- 13 Likuma 40. panta 1. punkta 8. apakšpunktā noteikts, ka pagaidu uzturēšanās atļauju var izsniegt vai pagarināt ārvalstniekam, *inter alia*, ja ārvalstnieku nevar atgriezt ārvalstī vai izraidīt no Lietuvas Republikas šā likuma 130. panta 1., 2. un 4. punktā minētajos gadījumos;
- 14 Likuma 130. panta 1. punktā noteikts aizliegums izraidīt vai atgriezt ārvalstnieku uz valsti, kurā viņa dzīvība vai brīvība ir apdraudēta vai kurā viņš var tikt vajāts rases, reliģijas, tautības, piederības noteiktai sociālai grupai vai politisko uzskatu dēļ, vai uz valsti, no kuras viņš vēlāk var tikt nosūtīts uz šādu valsti.
- 15 Saskaņā ar 92.2.2. apakšpunktu *Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašas* (Procedūras patvēruma piešķiršanai un atņemšanai Lietuvas Republikā apraksts), kas apstiprināts ar *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-131* (Lietuvas Republikas iekšlietu ministra 2016. gada 24. februāra rīkojums Nr. 1V-131; šai lietai piemēro redakciju, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar 2022. gada 28. decembra rīkojumu Nr. 1V-819), pilnvarotam Migrācijas departamenta ierēdnim, kas patvēruma pieteikumu izskata pēc būtības, ir jāpārbauda dati par patvēruma meklētāju Aizdomās turēto, apsūdzēto un notiesāto personu reģistrā, proti, vai patvēruma meklētājs (vecāks par 14 gadiem) ar galīgu tiesas spriedumu nav atzīts par vainīgu smaga vai ļoti smaga nozieguma izdarīšanā vai par līdzdalībnieku šāda nozieguma izdarīšanā.

Atbilstošie fakti.

- 16 Šajā administratīvajā [lietā] ir konstatēts, ka apelācijas sūdzības iesniedzējs 2022. gada 17. februārī, nelikumīgi šķērsojis Lietuvas un Baltkrievijas robežu, iesniedza Departamentam pieteikumu par patvēruma un pagaidu uzturēšanās atļaujas piešķiršanu Lietuvas Republikā.
- 17 Saskaņā ar apelācijas sūdzības teikto (*aizklāti dati*) iestādes viņu trīs reizes netaisnīgi notiesājušas, un patiesais iemesls esot bijis tas, ka viņš aktīvi darbojies (*aizklāti dati*) opozīcijā (*aizklāti dati*). Apelācijas sūdzības iesniedzējs norādīja, ka viņš esot aizbēdzis no (*aizklāti dati*), jo šīs valsts tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonas esot sākušas veikt noprotināšanas (*aizklāti dati*), ko apelācijas sūdzības iesniedzējs interpretēja kā kompetento iestāžu mēģinājumu safabricēt vēl vienu krimināllietu pret viņu. Saskaņā ar apelācijas sūdzības iesniedzēja teikto

(*aizklāti dati*) iestādes viņu vajā divu iemeslu dēļ: politiskās informācijas izplatīšana un mītiņu organizēšana.

- 18 Pēc izmeklēšanas departaments konstatēja, ka iespējamais apelācijas sūdzības iesniedzēja vajāšanas iemesls ir (*aizklāti dati*) iestāžu publiska kritizēšana (*aizklāti dati*). Saskaņā ar informāciju, kas apkopota par izcelsmes valsti, personas, kas nepiekrīt (*aizklāti dati*) (*aizklāti dati*), tiek ļoti aktīvi vajātas. Attiecīgi departaments norādīja, ka, lai gan apelācijas sūdzības iesniedzēja ieraksti sociālajos plašsaziņas līdzekļos nebija populāri, apelācijas sūdzības iesniedzēja vārds bija parādījies (*aizklāti dati*) sarakstā, ko publicēja (*aizklāti dati*) iestādes, kā arī dažādos (*aizklāti dati*) mediju rakstos. Šādos apstākļos, pēc departamenta vērtējuma, ir ļoti ticams, ka apelācijas sūdzības iesniedzējs tiks apcietināts izcelsmes valstī un ka viņa sociālo mediju saturs pēc apcietināšanas, visticamāk, tiks pārbaudīts. Tas mudināja departamentu secināt, ka apelācijas sūdzības iesniedzējam gandrīz noteikti draud kriminālvajāšana par iepriekš minētā satura publicēšanu un ka tādēļ viņam varētu piešķirt bēgļa statusu Lietuvas Republikā.
- 19 (*aizklāti dati*).
- 20 Izvērtējot apelācijas sūdzības iesniedzēja krimināllietu saturu, apstākļus, sekas un piespriesto sodu, departaments konstatēja, ka pret apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītās apsūdzības (*aizklāti dati*) ir pamatotas [...]. Citiem vārdiem, saskaņā ar departamenta vērtējumu apelācijas sūdzības iesniedzējs ir izdarījis darbības, kas atbilst “smaga nepolitiska nozieguma” definīcijai, un tāpēc saskaņā ar likuma 88. panta 2. punkta 3. apakšpunktu bēgļa statuss viņam nav piešķirams.
- 21 Tomēr departaments, konstatējis, ka apelācijas sūdzības iesniedzējam nevar piešķirt starptautisko aizsardzību likuma 88. pantā paredzēto iemeslu dēļ, pamatojoties uz likuma 130. panta 1. punktu, nolēma, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju ir aizliegts atgriezt uz viņa izcelsmes valsti, jo (*aizklāti dati*) viņu varētu vajāt viņa politisko uzskatu dēļ. Attiecīgi, pamatojoties uz likuma 40. panta 1. punkta 8. apakšpunktu, departaments izsniedza apelācijas sūdzības iesniedzējam pagaidu uzturēšanās atļauju.
- 22 Tā kā viņš nepiekrīta lēmuma daļai, ar kuru viņam tika atteikts patvērums Lietuvas Republikā, apelācijas sūdzības iesniedzējs iesniedza prasību Viļņas Administratīvajā apgabaltiesā. Ar 2023. gada 30. marta spriedumu minētā tiesa noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzēja prasību kā nepamatotu. Apelācijas sūdzības iesniedzējs šo minētās tiesas spriedumu pārsūdzēja Lietuvas Augstākajā administratīvajā tiesā.

Tiesnešu palāta paplašinātā sastāvā

ir konstatējusi, ka:

II.

- 23 Šajā lietā tiek uzdoti jautājumi par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu 12. panta 2. punkta b) apakšpunktu, to lasot kopā [...] ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pantu. Tādēļ ir jāiesniedz Tiesai lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu [...] [atsauce uz procesuālo tiesību normām].
- 24 Apelācijas sūdzības iesniedzējs uzsver, ka viņš jau ir izcietis sodu par noziegumu, kura dēļ departaments viņam nepiešķir bēgļa statusu. Pamatojoties uz UNHCR publicētajiem avotiem, apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka šādos gadījumos vairs nav piemērojams noteikums par bēgļa statusa nepiešķiršanu. Tāpēc apelācijas sūdzības iesniedzējs lūdz vērsties Eiropas Savienības Tiesā ar lūgumu interpretēt Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunktu.
- 25 Otrs lietas dalībnieks norāda, ka Lietuvas likumdevējs nav definējis smaga nepolitiska nozieguma jēdzienu. Šāda definīcija nav skaidri noteikta arī Direktīvā 2011/95/ES. Tādēļ apelācijas sūdzības iesniedzēja gadījumā tika izmantota Eiropas Savienības Patvēruma aģentūras Praktiskā rokasgrāmata par izslēgšanu smagu (nepolitisku) noziegumu dēļ¹ (turpmāk tekstā – “Praktiskā rokasgrāmata par izslēgšanu smagu (nepolitisku) noziegumu dēļ”), kurā ir sniegta smagu nepolitisku noziegumu definīcija un novērtēšanas pamatnostādnes. Saskaņā ar šajā rokasgrāmatā noteiktajiem kritērijiem Departaments pārbaudīja apelācijas sūdzības iesniedzēja izdarītos noziegumus un konstatēja, ka (viens no) šiem noziegumiem atbilst “smaga nepolitiska nozieguma” definīcijai.
- 26 Pēc otra lietas dalībnieka domām patlaban trūkst tiesu prakses šajā jautājumā, un ES dalībvalstīs trūkst konsekvences attiecībā uz to, kā tiek definēta vai novērtēta soda izciešanas ietekme uz lēmumu nepiešķirt patvērumu smagu nepolitisku noziegumu gadījumā. Eiropas Savienības Patvēruma aģentūras Praktiskajā rokasgrāmatā par izslēgšanu smagu (nepolitisku) noziegumu dēļ nav aplūkoti gadījumi, kad persona ir izcietusi sodu. Tomēr Eiropas Patvēruma atbalsta biroja praktiskajā rokasgrāmatā “EASO praktiskie ieteikumi. Izslēgšana” paskaidrots, ka “atkarībā no valsts prakses atbildīgais darbinieks varētu apsvērt, vai pieteikuma iesniedzējs jau ir saņēmis pietiekamu sodu par izslēdzošajām darbībām, ņemot vērā: izciesto soda laiku saistībā ar to, ko saskaņā ar ES standartiem uzskatītu par saprātīgu laiku; personas uzvedību kopš viņa(-as) iesaistes darbībās, tostarp, esot cietumā; vai pieteikuma iesniedzējs ir paudis nožēlu, sniedzis atbildību un/vai

¹ Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra, Praktiskā rokasgrāmata par izslēgšanu smagu (nepolitisku) noziegumu dēļ: <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-exclusion-serious-non-political-crimes>.

uzņēmies atbildību par darbību”². Otrs lietas dalībnieks uzsver, ka no šo ieteikumu formulējuma izriet, ka lietas izskatītājam šajā ziņā ir rīcības brīvība.

- 27 Saskaņā ar Direktīvas 2011/95/ES 2. panta d) punktu “bēglis” ir trešās valsts valstspiederīgais, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, un kas nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kas, atrazdamies ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, to pašu iepriekš minēto iemeslu dēļ nevar vai šādu baiļu dēļ nevēlas tajā atgriezties, un uz kuru neattiecas 12. pants.
- 28 Ženēvas konvencijas 1. panta F [punktā] vai Direktīvas 2011/95 12. panta 2. punktā paredzētie noziegumi vai darbības būtiski apdraud tādas pamatvērtības kā cilvēka cieņas un cilvēktiesību respektēšana, uz kurām, kā tas noteikts LES 2. pantā, ir balstīta Savienība, kā arī mieru, ko atbilstoši LES 3. pantam Savienība tiecas veicināt (Tiesas (virspalātas) spriedums, 2018. gada 2. maijs, *K./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie un H/Belgische Staat*, apvienotās lietas C-331/16 un C-366/16, EU:C:2018:296, 46. punkts).
- 29 Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka trešās valsts valstspiederīgos vai bezvalstniekus izslēdz no to personu loka, kas atzītas par bēgļiem, ja ir nopietni iemesli uzskatīt, ka viņš pirms viņš tika uzņemts kā bēglis ir ārpus patvēruma valsts izdarījis smagu nepolitisku noziegumu; tas nozīmē laiku, kad izdota uzturēšanās atļauja, pamatojoties uz bēgļa statusa piešķiršanu; īpaši nežēlīgas darbības, pat ja tās veiktas šķietami politisku mērķu vārdā, var atzīt par smagiem nepolitiskiem noziegumiem.
- 30 Tiesas (virspalātas) spriedumā apvienotajās lietās C-57/09 un C-101/09 *Bundesrepublik Deutschland/B un D* ir uzsvērts, ka bēgļa statusa liegšana tāda viena no iemesliem dēļ, kuri izklāstīti [Direktīvas 2004/83] 12. panta 2. punkta b) vai c) apakšpunktā, ir saistīta ar izdarīto [darbību] smagumu, kuram ir jābūt tādām, ka attiecīgā persona nevar leģitīmi pretendēt uz aizsardzību, kas saistīta ar bēgļa statusu direktīvas 2. panta d) punkta nozīmē. Attiecīgi kompetentajai iestādei ir pienākums izvērtēt izdarīto darbību smagumu un attiecīgās personas individuālo atbildību. Tālab ir jāņem vērā visi ar šīm darbībām saistītie apstākļi un attiecīgās personas situācija. Ja šādā izvērtējumā var secināt, ka ir piemērojams Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkts, nav pienākuma izvērtēt samērīgumu (Tiesas (virspalātas) spriedums, 2010. gada 9. novembris, *Bundesrepublik Deutschland/B un D*, apvienotās lietas C-57/09 un C-101/09, EU:C:2010:661, 108.–109. punkts).
- 31 Šī palāta uzskatīja, ka Tiesas spriedums lietā *Ahmed* ir *mutatis mutandis* piemērojams, interpretējot Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto bēgļa statusa liegšanas pamatu. Minētajā spriedumā Tiesa,

² Eiropas Patvēruma atbalsta birojs, “EASO praktiskie ieteikumi. Izslēgšana”, 37. lpp., <https://euaa.europa.eu/lv/publications/praktiskie-ieteikumi-izslegsana>.

pārbaudot Direktīvas 2011/95/ES 17. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētās izslēgšanas no to persona loka, kas tiesīgas uz alternatīvo aizsardzību, pamatu, norādīja, ka, lai arī attiecīgās dalībvalsts krimināltiesībās paredzētā soda kritērijs ir sevišķi svarīgs, izvērtējot tāda nozieguma smagumu, kas pamato izslēgšanu no alternatīvās aizsardzības atbilstoši Direktīvas 2011/95 17. panta 1. punkta b) apakšpunktam, attiecīgās dalībvalsts kompetentā iestāde uz šajā tiesību normā paredzēto izslēgšanas pamatu var atsaukties vienīgi pēc tam, kad tā katrā konkrētajā gadījumā ir izvērtējusi tai zināmos precīzos faktus, lai noskaidrotu, vai pastāv nopietni iemesli uzskatīt, ka ieinteresētās personas, kura citādi atbilst kritērijiem, lai saņemtu lūgto statusu, izdarītie nodarījumi atbilst šim izslēgšanas pamatam. Šo interpretāciju apstiprina Eiropas Patvēruma atbalsta biroja (“EPAB”) 2016. gada janvāra ziņojums “Izslēgšana: Kvalifikācijas direktīvas (2011/95/ES) 12. un 17. pants”, kura 3.2.2. punktā par Direktīvas 2011/95 17. panta 1. punkta b) apakšpunktu nozieguma, kura dēļ persona var tikt izslēgta no alternatīvās aizsardzības, smagumu ir ieteikts izvērtēt, ņemot vērā vairākus kritērijus, tostarp, piemēram, attiecīgā nodarījuma raksturu, nodarīto kaitējumu, kriminālvajāšanas uzsākšanai izmantotās procedūras veidu, paredzētā soda raksturu, un ņemt vērā, vai arī lielākā daļa tiesu attiecīgo nodarījumu uzskata par smagu noziegumu. Tiesa arī norādīja, ka līdzīgi ieteikumi ir ietverti 155.–157. punktā Rokasgrāmatā par procedūrām un kritērijiem bēgļa statusa noteikšanai saskaņā ar 1951. gada konvenciju un 1967. gada Protokolu par bēgļa statusu (skat. spriedumu, 2018. gada 13. septembris, *Shajin Ahmed/Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, C-369/17, EU:C:2018:713, 55.–57. punkts).

- 32 Šajā saistībā jānorāda, ka šajā administratīvajā lietā ir uzdots jautājums par to, kā Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunkta kontekstā izvērtēt sodu, kas izciests par izdarītu noziegumu. Šī palāta uzskata, ka šāds apstāklis pēc savas būtības nav saistīts ar patvēruma meklētāja izdarītās darbības “smagumu” vai viņa “individuālo atbildību” par šīs darbības izdarīšanu.
- 33 Šajā ziņā šī palāta norāda, ka izskatāmā rīkojuma 25. punktā minētajā Praktiskajā rokasgrāmatā par izslēgšanu smagu (nepolitisku) noziegumu dēļ nav norādīts, ka šajā administratīvajā lietā attiecīgais apstāklis (patvēruma meklētāja izciestais sods) būtu viens no kritērijiem, lai novērtētu nozieguma smagumu (vai arī minētā dokumenta A pielikumā iekļautajā to apstākļu sarakstā, kurus var ņemt vērā, individuāli analizējot nozieguma smagumu); tomēr ir taisnība, ka šis saraksts nav ne galīgs, ne pilnīgs³.
- 34 Šis apstāklis nav minēts Eiropas Patvēruma atbalsta biroja juridiskās analīzes “Izslēgšana: Kvalifikācijas direktīvas 12. un 17. pants. Otrais izdevums” 3.4. sadaļā, kurā ir aplūkoti smaga nepolitiska nozieguma elementi saskaņā ar Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunktu, vai 3.6. sadaļā, kurā ir

³ Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra, Praktiskā rokasgrāmata par izslēgšanu smagu (nepolitisku) noziegumu, 13.–18. lpp.; <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-exclusion-serious-non-political-crimes>.

uzsvērti juridiskie aspekti, kas attiecas uz individuālās atbildības konstatēšanu⁴. Ir taisnība, ka minētā dokumenta 3.7. sadaļā “Vainas “izpirkšana”” ir norādīts, ka “jautājumu par to, vai vainas par izslēdzošu noziegumu vai darbību “izpirkšana” patiešām var būt būtisks apsvēruma, izvērtējot izslēgšanu no bēgļa statusa, EST netieši aplūkoja lietā *B* un *D*, atbildot uz diviem no Vācijas Federālās Administratīvās tiesas uzdotajiem jautājumiem. Šī palāta uzskata, ka attiecīgā Eiropas Patvēruma atbalsta biroja juridiskās analīzes 3.7. sadaļā nav izklāstīta skaidra nostāja par aplūkojamo jautājumu, un, kas ir vēl būtiskāk, Tiesas judikatūrā nav interpretēti vai izvērtēti līdzīga rakstura apstākļi Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

- 35 Tomēr saskaņā ar Rokasgrāmatas par procedūrām un kritērijiem bēgļa statusa noteikšanai saskaņā ar 1951. gada Konvenciju un 1967. gada Protokolu par bēgļa statusu 157. punktu, uz kuru Tiesa atsaucas spriedumā lietā *Ahmed*, “izvērtējot iespējamā izdarītā nozieguma raksturu, [...] nozīme ir arī tam, ka pieteikuma iesniedzējs, kas notiesāts par smagu nepolitisku noziegumu, jau ir izcietis sodu vai ir apžēlots, vai ir saņēmis amnestiju. Pēdējā minētajā gadījumā tiek pieņemts, ka izslēgšanas klauzula vairs nav piemērojama, ja vien netiek pierādīts, ka, neraugoties uz apžēlošanu vai amnestiju, pieteikuma iesniedzēja noziedzīgā daba joprojām ir dominējošā”⁵.
- 36 Turklāt Eiropas Patvēruma atbalsta biroja praktiskajā rokasgrāmatā “*EASO* praktiskie ieteikumi. Izslēgšana” sniegts papildu apsvērumu kontrolosaraksts, *expressis verbis* norādot, ka “turpmāk norādītajiem apsvērumiem jābūt atbilstīgiem valsts praksei. Ja ir nopietni iemesli uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējam ir individuālā atbildība par izslēdzošajām darbībām, atbildīgais darbinieks atkarībā no valsts prakses var turpināt apsvērt, vai izslēgšana šajā lietā sasniegtu izslēgšanas klauzulu nolūkus. Jo šausminošākas ir izslēgšanu nosakošās darbības, jo mazāk būtiski būtu turpmākie faktori, pieņemot galīgo lēmumu”⁶. Šajos faktoros ietilpst: i) izciestais sods par (citādi) izslēdzošo darbību; ii) laiks kopš noziedzīgā nodarījuma; iii) amnestija vai apžēlošana.
- 37 Ņemot vērā iepriekš minēto, minētā palāta paplašinātā sastāvā uzskata, ka visu attiecīgo apstākļu kontekstā, izvērtējot patvēruma meklētāja izdarītā nozieguma smagumu un patvēruma meklētāja individuālo atbildību, patvēruma meklētāja jau izciestais sods, patvēruma meklētājam piešķirtā apžēlošana vai amnestija vai citi līdzīga rakstura apstākļi var būt būtisks faktors, kā rezultātā (ne)piemēro

⁴ Eiropas Patvēruma atbalsta biroja juridiskās analīzes “Izslēgšana: Kvalifikācijas direktīvas 12. un 17. pants. Otrais izdevums”; <https://euaa.europa.eu/lv/publications/juridiska-analize-izslegsana-otrais-izdevums>.

⁵ Rokasgrāmata par procedūrām un kritērijiem bēgļa statusa noteikšanai saskaņā ar 1951. gada Konvenciju un 1967. gada Protokolu par bēgļa statusu, 36. lpp., 157. punkts; <https://www.unhcr.org/media/handbook-procedures-and-criteria-determining-refugee-status-under-1951-convention-and-1967>.

⁶ Eiropas Patvēruma atbalsta birojs, “*EASO* praktiskie ieteikumi. Izslēgšana”, 37. lpp., <https://euaa.europa.eu/lv/publications/praktiskie-ieteikumi-izslegsana>.

Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Tomēr palātai nav skaidrs, vai tāds apstāklis kā izskatāmajā lietā *ipso facto* nepieļauj Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunkta piemērošanu. Citiem vārdiem, palātai rodas šaubas par to, vai, izvērtējot, vai uz personas, kura citādi atbilst bēgļa statusa piešķiršanas kritērijiem, darbībām attiecas Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzētie izslēgšanas no bēgļa statusa pamatojumi, ir pienākums ņemt vērā šīs personas jau izciesto sodu, šai personai piešķirto apzēlošanu vai amnestiju vai citus līdzīga rakstura apstākļus.

- 38 Šajā saistībā jānorāda, ka saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pantu patvēruma tiesības garantē, ievērojot noteikumus, kas ietverti 1951. gada 28. jūlija Ženēvas Konvencijā par bēgļu statusu un 1967. gada 31. janvāra Protokolā par bēgļu statusu, kā arī saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienību un Līgumu par Eiropas Savienības darbību. Tāpēc šī palāta uzskata par būtisku uzsvērt, ka bēgļa statusa izslēgšanas pamati, kuri ir paredzēti Ženēvas konvencijas 1. panta F [punktā] un Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punktā, tika noteikti ar mērķi liegt šo statusu personām, kuras tiek uzskatītas par necienīgām saņemt ar šo statusu saistīto aizsardzību (Tiesas spriedums, 2018. gada 2. maijs, *K./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie un H.F. un H. F./Belgische Staat*, apvienotās lietas C-331/16 un C-366/16, EU:C:2018:296, 50. punkts). Tādējādi, pēc šīs palātas domām, Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunkta piemērošanas kontekstā pienākums ņemt vērā izciesto sodu, apzēlošanu vai amnestiju vai citus līdzīga rakstura apstākļus daļēji nozīmētu, ka patvēruma meklētāja, kas izdarījis noziegumu, nozieguma smaguma un individuālās atbildības izvērtējumam iepriekš minētajos apstākļos vairs nebūtu izšķirošas nozīmes un ka cita starpā visas šādas personas vairs netiktu uzskatītas par “necienīgām saņemt ar [bēgļa] statusu saistīto aizsardzību”.
- 39 Ir taisnība, ka izslēgšanas pamati atņem 1951. gada Ženēvas konvencijā un Direktīvā 2011/95/ES paredzētās garantijas personām, attiecībā uz kurām ir konstatēta starptautiskās aizsardzības nepieciešamība, un tādā nozīmē ir kā izņēmumi vai ierobežojumi humanitāro tiesību standartu piemērošanai. Ņemot vērā šo pamatu piemērošanas iespējamās sekas, ir jāievēro īpaši piesardzīga pieeja (skat. ģenerāladvokāta P. Mengoci [*P. Mengozzi*] 2010. gada 1. jūnija secinājumus apvienotajās lietās *B* (C-57/09) un *D* (C-101/09), EU:C:2010:302, 46. punkts). Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos (*UNHCR*) Izpildkomitejas piezīmē par izslēgšanas klauzulām (Nr. EC/47/SC/CRP.29), komentējot Ženēvas konvencijas 1. panta F. punkta b) apakšpunktu, apgalvots, ka ir jāpiemēro “līdzsvara tests”: šis tests nodrošina, ka izslēgšanas rezultātā likumpārkāpējam netiek nodarīts lielāks kaitējums, nekā tas ir pamatots ar iespējamo noziegumu. Tādējādi tā smagums ir jāizvērtē, ņemot vērā vajāšanas līmeni, ar kādu likumpārkāpējs varētu saskarties izcelsmes valstī. Ja vajāšana, no kuras persona baidās, ir tik smaga, ka tā var apdraudēt likumpārkāpēja dzīvību vai brīvību, tad šīs izslēgšanas klauzulas piemērošanu attaisno tikai ārkārtīgi smags

nodarījums⁷. Šī palāta uzskata, ka iepriekš minētā “līdzsvara testa” prasību principā nodrošina neizraidīšanas princips, kas patvēruma meklētājam tiek garantēts pat tad, ja patvēruma tiek atteikts, kā tas ir pamatlietas apstākļos.

III.

40 [...] [pienākums sniegt nolēmumu saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu]

41 Šādos apstākļos, lai kļiedētu šaubas par konkrētajā lietā esošajām tiesiskajām attiecībām piemērojamo Savienības tiesību normu interpretāciju un piemērošanu, ir lietderīgi lūgt Tiesu interpretēt Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunktu, to lasot kopā [...] ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pantu. Atbildei uz šā rīkojuma rezolutīvajā daļā uzdoto jautājumu ir izšķiroša nozīme šajā lietā, jo tā, it īpaši nodrošinot ES tiesību pārkumu, ļautu arī garantēt vienotu valsts judikatūru.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus [...] [atsauce uz procesuālo tiesību normām], Lietuvas Augstākās administratīvās tiesas palāta paplašinātā sastāvā [...]

nolemj šādi:

[...] [procesuālās standartfrāzes]

Eiropas Savienības Tiesai tiek uzdots šāds jautājums prejudiciāla nolēmuma sniegšanai:

“Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu, 12. panta 2. punkta b) apakšpunkts, lasot to kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka, izvērtējot, vai uz personas, kura citādi atbilst bēgļa statusa piešķiršanas kritērijiem, darbībām attiecas Direktīvas 2011/95/ES 12. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzētie izslēgšanas no bēgļa statusa pamati, ir pienākums ņemt vērā šīs personas jau izciesto sodu, tai piešķirto apzēlošanu vai amnestiju vai citus līdzīga rakstura apstākļus?”

[...]

[procesuālās standartfrāzes un tiesas sastāvs] [...]

⁷ Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos (*UNHCR*) piezīme par izslēgšanas klauzulām (Nr. EC/47/SC/CRP.29), 18. punkts; <https://www.unhcr.org/publications/note-exclusion-clauses>.